

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1984/3 (İhtar İstemi)

Esas Sayısı:1985/1 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1985/1

Karar Günü:21.3.1985

R.G. Tarih-Sayı:R.G.'de yayımlanmamıştır. (Red)

1- Mahkememizin Esas: 1984/3 (İhtar İstemi) ve Esas : 1985/1 (İhtar İstemi) sayılılarıyla işlem gören dosyaların konularının aynı olması nedeniyle birleştirilmelerine oybirliğiyle,

2- İncelenen konu, siyasi partinin kapatılması davası olmayıp 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ihtar işlemidir.

Bu gibi işlerin, Anayasa'nın 140. maddesinin son fıkrası gereği dosya üzerinde incelenmesi zorunludur. Bu incelemenin yapılması sırasında, Anayasa Mahkemesi'nce, gerekli görüldüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri çağırma yetkisinin bulunduğu duraksanamaz.

Öte yandan, 2820 sayılı Kanun'un 98. maddesinde siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun uygulanacağı buyruğu karşısında, ihtar istemine ilişkin evrede, siyasi partinin savunma yapma durumunda olduğundan da sözedilemez.

Bu nedenlerle, adı geçen Partiden savunma istenmesine yasal olanak bulunmadığına Yılmaz Aliefendioğlu, Muammer Turan ve Mehmet Çınarlı'nın "ilgili siyasi partiden savunma istenmesinin yararlı olduğu ve bunu engelleyen yasal bir hüküm de bulunmadığı" yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla,

3- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmüne göre, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, bir uyarıda bulunulmamasının aynı Yasanın 104. maddesi gereğince ihtar istenmesine bir engel teşkil etmediğine ve işin istek çerçevesinde sonuca bağlanması gerektiğine Muammer Turan'ın [7.11.1982 gün ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 69 uncu maddesinde: "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve Kanun hükümlerine uygunluğunu, kuruluşlarını takiben ve öncelikle denetler; faaliyetlerini de takip eder" hükmü yer aldığı gibi; 22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9 uncu maddesinde: "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucuların hukuki durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerinin tamam olup olmadığını kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini, yazı ile ister. Bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği veya istenen ek bilgi ve belgeler gönderilmediği takdirde siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanır" denilmekte; kanunun bu maddesinin atıfta bulunduğu ve "Siyasi partilerin kapatılması" başlığını taşıyan "Beşinci Kısım" ise 98 inci maddeden 108 inci maddeye kadar hükümleri içermekte; aynı Kanunun 10. maddesi Tüzük değişikliklerinin de 15 gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirilmesini öngörmektedir.

Bu hükümlerden anlaşılacağına göre Cumhuriyet Başsavcılığı, partilerin kuruluşunu denetlerken ve faaliyetlerini takip ederken, ilk önce "tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini yazıyla isteyecek; bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak 30 gün içinde noksanlık giderilmediği

Esas Sayısı:1984/3 (İhtar İstemi)
Esas Sayısı:1985/1 (İhtar İstemi)
Karar Sayısı:1985/1

takdirde siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanacaktır."Buradaki "noksanlık" sözcüğünün kapsamına kanuna aykırılıklarda girmektedir.

Kanunun hiç bir maddesinde, 9. maddeye göre Partinin tüzük ve programı üzerinde Cumhuriyet Başsavcılığı'nca "öncelikle ve ivedilikle" yapılacak inceleme sonunda tespit edilecek Anayasa ve kanun hükümlerine uygunsuzlukların giderilmesini yazıyla isteme ve ancak bu isteğe uyulmadığı takdirde "siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması" yöntemi değiştirilmemekte; 9. maddeye uyulmadan ve belirtilen ilk işlemler tamamlanmadan dava açılması emredilmemektedir.

Başlıca bu nedenlerle Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesindeki şart, görev ve yetkilerin yerine getirilmeden yapıldığı anlaşılan başvurunun reddi gerektiği düşüncesiyle kararın bu kısmına karşıyım.] yolundaki karşıoyuyla ve oyçokluğuyla,

4- İşin esasına gelince:

A) Cumhuriyet Başsavcılığı, Doğru Yol Partisi Tüzüğü'nün, 20. maddesinin (a) bendinin dördüncü fıkrasında, "Delegeler kongre üyeleri arasından seçilebileceği gibi partiye kayıtlı diğer üyeler arasından da seçilebilir." biçiminde; 37. maddesinin (a) bendinin üçüncü fıkrasında, "Büyük Kongreye katılacak delegeler il kongresinin kendi üyeleri arasından veya Partiye kayıtlı diğer üyeler arasından seçilebilir." biçiminde yapılan değişikliklerin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun öngördüğü parti içi demokrasi ilkesine ve bu hususu içeren 4. maddesinin ikinci fıkrası hükmüyle, aynı Yasanın 6. maddesinin sonuncu fıkrası hükümlerine aykırı olduğunu belirterek, adı geçen Partiye, "parti tüzüğünün, bir parti üyesine kayıtlı olmadığı teşkilat kongresinde de delege aday olma ve seçilme yetkisini veren 20. maddesinin (a) bendinin (4) üncü fıkrası ile 37. maddesinin (a) bendinin (3) üncü fıkrasının 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4/2 ve 6/son madde ve fıkraları hükümlerine uygun hale getirilmesi" için, aynı Yasanın 104. maddesi uyarınca ihtar yapılmasını istemektedir.

Doğru Yol Partisi Genel Merkezi'nin 4 Mart 1985 günlü, 2738 sayılı yazısına ek olarak Anayasa Mahkemesi'ne yollanan ve yapılan tüm değişiklikleri içerdiği belirtilen Tüzükte, 20. maddenin istem konusu bölümünün, "Delegeler kongre üyeleri arasından seçilebileceği gibi, o ilçede partiye kayıtlı diğer üyeler arasından da seçilebilir" biçimini, 37. maddenin istem konusu bölümünün, "Büyük kongreye katılacak delegeler il kongresinin kendi üyeleri arasından veya o ildeki parti üyeleri arasında seçilebilir." biçimini aldığı saptanmış ve tüzük metninin bir örneğinin de Cumhuriyet Başsavcılığı'na yollandığı anlaşılmış olmasına göre, 20. ve 37. maddeler açısından konusu kalmayan işe ilişkin istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına, Yekta Güngör Özden'in "ihtar istemine konu yapılan ve parti organlarının seçimini, işleyişini, çalışmalarını, kararlarını ilgilendiren Doğru Yol Partisi Tüzüğü'nün 20/a-4 ile 37/a-3 fıkralarının düzeltildiği savunulup saptanan şimdiki yapıları-biçimleri de tüzelkişiler hukuku ve demokratik ilkelere aykırı olmakla birlikte bu nedenle istemde bulunulmadığı için redde katılıyorum." yolundaki değişik gerekçesi ve oybirliğiyle,

B) Aynı ihtar isteminde Cumhuriyet Başsavcılığı "Doğru Yol Partisi Kurucular Kurulu'nun 25.11.1984 gün ve 46 sayılı toplantısında, Parti Tüzüğü'nün 48 ve 52 nci maddelerinde yapılan değişiklikle Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu üye sayılarında yapay olarak yapılan artış ve ihdas edilen yeni üyeliklere kapatılmış Büyük Türkiye Partisi'nin kurucu ve yöneticilerinin getirilmesi suretiyle tezahür eden faaliyet 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4/2 ve 90. maddelerine aykırı görüldüğünden 25.11.1984 gün

Esas Sayısı:1984/3 (İhtar İstemi)
Esas Sayısı:1985/1 (İhtar İstemi)
Karar Sayısı:1985/1

ve 46 sayılı Kurucular Kurulu kararına dayanan Tüzük değişikliğindeki kanuna aykırılığın giderilmesi ve kanuna aykırı tüzük değişikliğine dayanılarak yapılan görevlendirmelerin geçersiz sayılması hususlarında ihtar kararı verilmesi" ve ayrıca 20.2.1985 günlü, SP.8-Muh.18 sayılı ek dilekçesinde de "Anayasa Mahkemesi'nin 14.2.1985 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 28.9.1984 tarih ve 1984/1-1 sayılı kararında açık olarak (79 sayılı kararla Büyük Türkiye Partisi temelli kapatılmış olduğundan, bu Parti de, anılan 96. maddenin ikinci fıkrası içinde kalmaktadır...) denilerek durumun bu şekilde kabul edilmiş olması karşısında yukarıda değindiğimiz Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 69. maddesinin 7. ve 2820 sayılı Kanun'un 95. maddesi hükümlerinin de açtığımız ihtar davasında ek talep olarak nazara alınmasını" istemiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 16. ve 17. maddelerine göre Merkez Karar ve Yönetim Kuruluyla Merkez Disiplin Kurulu üye sayılarının alt sınırlarının belirlenmiş olmasına rağmen üst sınırlarının belirlenmesine gerek görülmemiş bu hususun siyasi partilerin yetkilerini ve takdir hakları kapsamında Tüzükle düzenlenmesinin uygun bulunmuş olması karşısında, yapılan değişiklikler Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrası ile 90. maddesine aykırılık oluşturmadığından ihtar isteminin reddine oybirliğiyle,

Milli Güvenlik Konseyi'nin 31.5.1983 günlü, 79 nolu Kararının 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 95. maddesine ilişkin bulunduğu görüşü, bu maddenin sözü edilen Kanunun "Siyasi Parti ile ilgili yasaklar" başlıklı Dördüncü Kısımında yer alması ve bu maddeye aykırılığın yaptırımının da 101/b maddesine göre siyasi partinin kapatılması olması ve böyle bir davanın açılmamış bulunması karşısında bu konudaki istemin de reddine oybirliğiyle,

5- Kararın Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve ilgili Siyasi Parti Genel Başkanlığına tebliğine,
21.3.1985 gününde karar verildi.

Başkanvekili	Üye	Üye
H. Semih ÖZMERT	Necdet DARICIOĞLU	Kenan TERZİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİFENDİOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Orhan ONAR
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI	Selahattin METİN
Üye		Üye
Servet TÜZÜN		Osman Mikdat KILIÇ